

2023-11-02

per e post till
ju.remissvar@regeringskansliet.se med
kopia till ju.L2@regeringskansliet.se

Remiss SOU 2023:38 Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning

Bankföreningen har välkomnat initiativet till en utredning om ett förstärkt konsumentskydd för överskuldssatta och motverkande av ökad överskuldssättning. Överskuldssättning är ett allvarligt problem för den enskilda konsumenten, som drabbas hårt, men även för samhället i stort.

Den kreditgivning som svenska affärsbanker tillhandahåller möjliggör exempelvis finansiering av bostäder och andra viktiga inköp för svenska hushåll, samtidigt som kreditgivningen är ansvarsfull. Detta yttrar sig bland annat i att mycket få bankkunder får en skuld hos Kronofogden.¹ Det är oavsett detta viktigt att bankerna för sin kreditprövning får tillgång till heltäckande uppgifter om en konsuments samtliga skulder och krediter. Inte minst utifrån att det nuvarande ekonomiska läget leder till en alltmer ansträngd ekonomi för många svenska hushåll.

Sammanfattning

Bankföreningen instämmer i utredningens iakttagelser om läget vad gäller skuldssättningen hos svenska konsumenter och behovet av åtgärder. Bankföreningen delar även utredningens slutsatser om behovet av ett heltäckande skuld- och kreditinformationsregister (benämnt Skri-register). Vi har heller inget att invända mot de förslag som utredningen lämnar om åtgärder för att öka överskuldssattas möjlighet att betala sina skulder.

Bankföreningen anser att införande av ett heltäckande Skri-register är den åtgärd som ur affärsbankernas perspektiv är mest effektiv för att motverka överskuldssättning. Det är då av största vikt att registret är utformat så att uppgifterna i registret skyddas från spridning och obehörigt användande, samt är effektivt och proportionerligt. Bankföreningen delar därför inte utredningens slutsats vad gäller

¹ Andel låntagare som får skuld hos Kronofogden är 0,1–0,2 procent av kunder hos storbanker och objektsfinansieringsbolag och 0,4 procent av de som lånar av en nischbank enligt FI-analys nr 35 Långivarens betydelse för betalningsproblem och skuld hos Kronofogden.

formerna för ett register i privat regi. Uppgifterna i ett Skri-register är mycket känsliga både ur ett integritets- som ett säkerhetsperspektiv i förhållande till exempelvis konkurrenter till kreditgivare och till främmande länder. Bankföreningen förordar därför av integritets- och säkerhetsskäl ett statligt register och motsätter sig ett privat system för ett Skri-register.

Inte heller delar Bankföreningen vissa av utredningens bedömningar av lämpligt innehåll i ett Skri-register. Riskerna med att inkludera ytterligare affärskänslig data om ränta och uppgifter om amorteringar uppvägs inte heller av fördelarna med att ha uppgifterna tillgängliga i ett register, istället för att de vid behov tas in från konsumenten. Däremot är det viktigt att väsentliga uppgifter för att bedöma en sökandens kreditvärdighet inkluderas i ett Skri-register – däribland historisk data, uppdelning i typer av skulder samt viktiga datapunkter som Finansinspektionen nämner i myndighetens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden. Införandet av ett heltäckande Skri-register är en viktig åtgärd för att motverka överskuldssättning. Bankföreningen anser att ytterligare överväganden behövs för att ett framtida Skri-register ska bli ändamålsenligt samt hålla en tillräckligt hög säkerhetsnivå.

Betänkandet är omfattande och alla delar kommenteras inte i detta remissvar. I den mån kapitel inte kommenteras har Bankföreningen inte något att invända eller tillägga.

Kapitel 8 Åtgärder för att stärka konsumentskyddet vid marknadsföring och försäljning av krediter

8.7.1 Finns det behov av ytterligare åtgärder för att skydda konsumenterna mot marknadsföring av krediter?

Bankföreningen instämmer inte i utredningens slutsats. Brister i efterlevnad av gällande regelverk beror inte på att regelverket är otydligt, och i den mån brister kan konstateras bör de därför kunna åtgärdas med tillsyn.

8.7.3 Det nuvarande måttfullhetskravet ska förtydligas

Bankföreningen anser att ett förtydligande i lagtext endast kodifierar gällande rätt, vilken bör vara väl känd även hos mindre kreditgivare. Det är därför mindre sannolikt att ett förtydligande av lagens krav kommer att medföra ökad efterlevnad av lagstiftningen. Vidare pågår det aktiv tillsyn på området och ett antal domar kan förväntas framöver. I den mån ansvarig myndighet inte hinner med sitt uppdrag bör ytterligare resurser till tillsynen var en mer effektiv åtgärd jämfört med tillägg i lagtext som inte innebär någon materiell förändring av lagen.

8.7.4 En särskild upplysning vid marknadsföring av alla krediter ska införas

Som utredningen påpekar kommer, med det nya konsumentkreditdirektivet, ett krav att införas i svensk lag om att kreditgivaren ska lämna en upplysning i marknadsföringen av krediter om att krediter kostar pengar.

När det gäller 7 b § så finns det anledning att ifrågasätta förslaget från ett marknadsföringsperspektiv. Förslaget innebär att begreppet högkostnadskredit ska tas bort ur lagen och att en liknande särskild upplysning vid marknadsföringen, som för närvarande endast avser högkostnadskrediter, ska lämnas vid marknadsföring av alla krediter enligt konsumentkreditlagen. Bostadskrediter exkluderas inte i förslaget. Enligt förslaget ska marknadsföringen även innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenter kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Redan idag ska omfattande information tas med i marknadsföringen för krediter (7 § konsumentkreditlagen), något utredningen även nämner. När det gäller bostadskrediter är det ännu mer information som ska vara med (7 a § konsumentkreditlagen). Förutom att det redan idag är en utmaning att få med all information i marknadsföringen, särskilt i appar och sociala mediekkanaler, finns det en risk att informationen blir oöverskådlig för konsumenten.

För att det ska finnas förutsättningar för konsumenter att ta del av skriftlig information måste informationens omfattning vara anpassad till sammanhanget. Innehållet måste också uppfattas som relevant för mottagaren. Former och tidpunkt för information är därför avgörande för att konsumenten ska vara mottaglig för densamma. Bankföreningen ser behov av att konsumenter, särskilt i utsatta grupper, upplyses om hur krediter fungerar och om risker med skuldsättning samt möjligheterna till budget och skuldrådgivning, främst genom undervisning i skolan och annan folkbildande verksamhet. Det finns en avsevärd risk att de konsumenter som har nytta av sådan information inte uppmärksammar den i omfattande texter i marknadsföring. Med gällande och kommande informationskrav finns även stor risk att långa texter om risker och rådgivning tar fokus från viktig information om krediten, som t.ex. uppgiften om effektiv ränta. Förslaget innebär därmed risk för "information overload" hos mottagaren vilket leder till att konsumenten väljer att inte ta del av informationen och/eller inte lägger någon större vikt vid den.

Bankföreningen delar därför inte utredningens bedömning om att information om risker med skuldsättning och möjlighet till rådgivning bör lämnas redan i marknadsföringen. Informationen skulle uppfattas som mer relevant, och även mer tillgänglig, i en situation där konsumenten faktiskt har motiv för att ta del av den och i ett sammanhang där konsumenten har anledning att förvänta sig mer omfattande information. Bankföreningen anser därför att om information om risker med en kredit ska lämnas kan det kanske ske i ansökningsflödet, innan själva ansökan om en

kredit påbörjas, i stället för i marknadsföringen. Information om budget och skuldrådgivning bör av samma skäl vara lämpligare att lämna till konsumenter i samband med en betalningspåminnelse.

8.7.5 Behöver konsumentkreditlagen förtydligas i fråga om vilka som omfattas av den?

Bankföreningen instämmer med utredningens bedömning att det inte behöver göras något förtydligande av att begreppet näringsidkare i konsumentkreditlagen omfattar de aktörer som i dag marknadsför krediter.

8.7.6 Ett krav på utformningen av ersättningsystem ska införas

Bankföreningen har inget att invända mot utredningens förslag om en ny bestämmelse som reglerar utformningen av kreditgivares och kreditförmedlares system för ersättning till sin personal.

8.7.7 Bör det införas ett förbud mot telefonförsäljning av krediter?

Bankföreningen instämmer med utredningens bedömning att det inte finns tillräckliga skäl för att införa ett förbud mot telefonförsäljning av krediter.

Kapitel 9 En skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit

Bankföreningen har inget att invända mot utredningens förslag och instämmer i bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl för att införa ett förbud mot att betala spelande med kreditkort.

Kapitel 10 Skärpta regler för kreditprövningar

10.6.2 Kraven på kreditprövningar ska förtydligas

Bankföreningen instämmer i utredningens slutsats att för att förslaget om ett Skri-register ska få full effekt är det nödvändigt att det görs förtydligande i lag om att uppgifterna i registret ska användas i kreditprövningar när det behövs för att bedöma en konsuments kreditvärdighet.

10.6.3 Finns det skäl att införa en civilrättslig sanktionsregel?

Utredningen konstaterar att en förutsättning för att införa en civilrättslig sanktionsregel är bland annat att den kan utformas på ett sätt som gör den förutsebar för både kreditgivare och kredittagare. Utredningen konstaterar vidare att man inte har kunnat föreslå en sådan regel. Bankföreningen anser att detta i sig talar starkt emot införandet av en civilrättslig sanktion, och anser inte heller att det finns starka skäl för att införa en civilrättslig sanktionsregel i framtiden.

Orsaker till betalningssvårigheter efter att ett kreditavtal ingåtts är väl kända och handlar ofta om skilsmässa, sjukdom, arbetslöshet, personlig konkurs eller beroendeproblematik. Konsumentens betalningssvårigheter kan alltså uppstå av skäl och risker som kan vara både väntade som oväntade, och som kreditgivaren ofta inte kan få kännedom om vid en kreditprövning. Det förekommer till exempel att konsumenten väljer att inte upplysa om framtida förändringar i inkomst, vilket är något som inte heller går att kontrollera vid en kreditprövning. En civilrättslig regel riskerar därmed att ge konsumenter en obefogad förväntan om att kunna undgå betalningsansvar, vilket i sig är processdrivande och tillför inte några fördelar för konsumenterna.

De marknadsrättsliga reglerna på området är fullt tillräckliga för att tillse att kreditgivarnas kreditprövningar sker på ett ändamålsenligt och korrekt sätt. En fungerande tillsyn på området är som utredningen påpekar en fråga om att tillföra tillräckliga resurser för att kunna vara så omfattande som situationen på marknaden kräver. Om detta upplevs som ett problem bör tillskjutandet av ytterligare resurser vara en mycket mer precis och effektiv åtgärd än att införa en civilrättslig sanktionsregel.

Kapitel 11 Begränsningar och villkor för prissättning av krediter

11.6.1 Ett sänkt och utvidgat räntetak ska införas

Bankföreningen har inget att invända mot att ett sänkt och utvidgat räntetak införs. Bankföreningen instämmer vidare i den föreslagna omfattningen med ett undantag för bostadskrediter.

11.6.2 Utformningen av det nya sänkta räntetaket

Bankföreningen anser att den föreslagna kopplingen av räntetaket till den vid varje tid gällande referensräntan är en förutsättning för ett ändamålsenligt och proportionerligt räntetak. Man bör dock vara medveten om att referensräntan uppdateras halvårsvis, varvid anpassningar till ränteändringar i vissa fall kommer att kunna ske först efter närmare 6 månader.

Bankföreningen instämmer i utredningens överväganden om lämplig nivå på räntetaket. En nivå under 20 procent över referensräntan skulle försvåra för de konsumenter som har en tillräcklig återbetalningsförmåga att få tillgång till krediter. En lägre nivå skulle alltså utesluta konsumenter med en liten risk för överskuldssättning från kreditmarknaden.

Bankföreningen anser att det även fortsatt bör vara tillåtet för kreditgivare att utöver dröjsmålsränta även ta ut en påminnelseavgift. Påminnelseavgifter är tillåtna enligt lag om ersättning för inkassokostnader mm där även storleken på avgiften regleras.

Utredningen föreslår inga ändringar i den lagen. En påminnelseavgift bör dock inte räknas in i räntetaket dels då den utgår för att kompensera kreditgivaren för kostnader på grund av konsumentens avtalsbrott, dels då den inte går att förutse. Den föreslagna nya 19 a § i konsumentkreditlagen bör ändras så att det framkommer av det andra stycket att även påminnelseavgifter får tas ut.

11.6.3 Ett tak för uppläggningsavgifter ska införas

Bankföreningen har inget att invända mot det föreslagna taket på uppläggningsavgifter, förutsatt att det införs på det sätt som föreslås. Det vill säga ett införande med det föreslagna undantaget för bostadskrediter så som dessa definieras i 2 § konsumentkreditlagen.

11.6.4 Utformningen av ett tak för uppläggningsavgifter

Bankföreningen anser att en koppling till ett referensvärde, så som föreslås, är en förutsättning för ett ändamålsenligt och proportionerligt tak för uppläggningsavgifter. Även den föreslagna nivån på taket för uppläggningsavgifter är lämplig.

11.6.5 Ett utvidgat absolut kostnadstak ska införas

Bankföreningen har inte något att invända mot att ett absolut kostnadstak införs.

Bankföreningen har utifrån motiveringen förståelse för förslaget att kostnadstaket för den nya krediten ska omfatta kostnaderna för den befintliga krediten om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, finansierar återbetalning av krediten genom att lämna konsumenten en ny kredit. En sådan reglering, som innebär att kostnadstaket för en kredit i vissa fall ska följa med till en ny kredit, förutsätter att det finns kännedom hos den nya kreditgivaren om de förhållanden som styr att kostnadstaket ska följa med till den nya kreditgivaren. Möjligheten att få kännedom om sådan avgörande information begränsas dock av vad konsumenten väljer att uppge. I vissa fall är det uppenbart för den nya kreditgivaren att krediten ska användas för att lösa krediter, till exempel om kreditgivaren medverkar till att lösa krediterna. I andra fall kan kreditgivaren helt sakna denna kännedom, såsom fallet kan vara om konsumenten väljer att själv lösa krediter med en ny kredit. Det kan därmed bli svårt för kreditgivarna att efterleva kravet. Utredningen nämner ingenting om denna problematik.

I utredningen uppges att god kreditgivningssed medför att det är rimligt att en kreditgivare eller en kreditförmedlare som erbjuder en konsument ett samlingslån är skyldig att informera konsumenten om när den ursprungliga krediten har kostnader som närmar sig kostnadstaket. På det sättet får konsumenten en möjlighet att överblicka konsekvenserna av att samla sina krediter. En kreditgivare känner dock inte till om konsumentens befintliga krediter hos andra juridiska personer närmar sig

kostnadstaket, eller ens omfattas av regleringen, varför detta kommer att vara mycket svårt att uppfylla i praktiken.

När kostnadstaket ska följa med vid refinansiering kan det, när det handlar om andra kreditgivares kunder, bli komplicerat att beräkna hur mycket av kostnadstaket som den nuvarande kreditgivaren har använt utifrån uppgifter om ursprungsbelopp, ränta och avgifter inklusive dröjsmålsränta. Till det kommer enligt förslaget även inkassokostnader och, (dock något oklart) påminnelseavgifter. Uppgifterna måste då inhämtas från nuvarande kreditgivare. Det förekommer dessutom ofta att konsumenter vill lösa flera mindre krediter med en större kredit med bättre villkor. Dessa krediter kan vara tagna hos olika kreditgivare, varav vissa kan ha en nära förbindelse med den nya kreditgivaren medan andra inte har det.

Sammantaget kommer beräkningen av kostnadstaket sannolikt bli så komplext och kostsamt att den kreditgivare som ska lösa en kredit eller flera krediter hos en annan kreditgivare som denne står i nära förbindelse med kan komma att välja att avstå. Förslaget skulle därmed påverka konkurrensen negativt samt innebära sämre förutsättningar för konsumenter att få bättre villkor för sina lån. Det kan även förutses att konsumenter enkelt kommer att kunna undvika att bli nekade en kredit pga. kostnadstaket genom att uppge ett annat syfte med krediten. En förutsättning för att den föreslagna bestämmelsen ska kunna tillämpas är under alla omständigheter att konsumenten uppger att syftet med krediten är att lösa en eller flera andra krediter.

Bankföreningen avstyrker därför förslaget att kostnadstaket för den nya krediten ska omfatta kostnaderna för den befintliga krediten när någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med refinansierar en kredit, av de sammantagna skälen ovan.

Bankföreningen föreslår att det istället för utredningens förslag införs en informationsbestämmelse. Bankföreningen föreslår att kreditgivare och kreditförmedlare innan ett kreditavtal ingås ska upplysa konsumenter om att ett eventuellt kostnadstak inte följer med när en eller flera krediter löses med en ny kredit hos en annan kreditgivare.

Vidare anser Bankföreningen att ett absolut kostnadstak skulle drabba vissa konsumenter på ett oproportionellt negativt sätt, då det kan omöjliggöra refinansiering av existerande krediter. I Norge har man infört undantag för vissa nya regleringar, under förutsättning att kreditgivaren sänker totalkostnaden för kunden. Bankföreningen föreslår att det införs undantag på liknande sätt för det absoluta kostnadstaket under förutsättning att en kreditgivare kan påvisa att krediten som ges

ut enbart används för att lösa existerande kredit(er) samt att konsumenten får en lägre totalkostnad efter refinansieringen.²

11.6.6 Utformningen av det absoluta kostnadstaket

I kreditkostnader ingår ränta, och Bankföreningen har noterat att det förekommer att aktörer på den svenska kreditmarknaden väljer att endast redogöra för nettoränta i erbjudanden om kredit, dvs räntesatsen efter ränteavdrag. Detta förekommer t.ex. i jämförelser av olika krediterbjudanden online. Det kan därför finnas skäl att överväga ett förtydligande av definitionen av ränta i 2 § konsumentkreditlagen. Olika tolkningar av vad som avses med ränta kan annars leda till att kreditgivare beräknar det absoluta kostnadstaket på olika sätt.

Bankföreningen anser att ett kostnadstak inte bör omfatta kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. De kostnader som bör inräknas är endast sådana avgifter som är kopplade till beviljande och utnyttjande av krediten enligt den ursprungliga betalningsplanen. Storleken på kostnader som tillkommer vid avtalsbrott är reglerade i lag, och täcker endast de omkostnader som uppstår hos motparten pga. avtalsbrottet. Förekomsten av sådana avgifter är svåra att förutse, och de bör inte heller förekomma i sådan omfattning som skulle motivera att de omfattas av ett absolut kostnadstak. Vad gäller dröjsmålsränta har Bankföreningen inget emot att den innefattas i ett absolut kostnadstak.

11.6.7 Särskilt om vissa kredittyper som ska undantas det absoluta kostnadstaket

Bankföreningen instämmer med utredningens överväganden och slutsatser om vilka krediter som inte bör omfattas av ett absolut kostnadstak.

Bankföreningen instämmer i bedömningen att bostadskrediter bör undantas. Även byggnadskrediter bör innefattas i begreppet och undantas så som bostadskrediter definieras i 2 § konsumentkreditlagen.

Bankföreningen instämmer med utredningens slutsats att kontokrediter ska undantas. Sammantaget är det mycket svårt att se hur ett kostnadstak skulle beräknas på kontokrediter (s.k. revolverande krediter). En revolverande kredit förlängs regelmässigt och löper på till dess att avtalet sägs upp, eller genom återkommande förlängningar. På grund av komplexiteten i hur olika en sådan kredit utnyttjas av kredittagaren bör ett tak bli mycket svårt att tillämpa i praktiken, vilket bör leda till oklarheter både för kreditgivare och tillsynsmyndighet. Det finns risk att taket

² Se utlånsföreskriften 4 kap. 14 § [Forskrift om finansforetakenes utlånspraxis \(utlånsföreskriften\) - Lovdata](#)

tillämpas på olika sätt och det blir även svårt att förutse effekterna av taket, beräkna kostnader internt i banken, osv.

Enligt konsumentkreditlagen måste avgifter motsvaras av kostnader, och det finns tydlig praxis om vilka kostnader som kan kompenseras med avgifter. Tillsyn över regelverkets efterlevnad har genomförts ett flertal gånger. Det finns även mycket långtgående möjligheter för myndigheter att begära in uppgifter i sin tillsyn, även från den som inte är part i ärendet. Det är därför mycket svårt att se att ett undantag för revolverande krediter skulle kunna leda till att kreditgivare som erbjuder revolverande krediter börjar använda sig av avgifter för att ta in vinst, med mindre än att detta upptäcks genom tillsyn samt leder till sanktioner.

11.6.8 Möjligheterna att förlänga löptiden för en kredit ska begränsas

Bankföreningen ser positivt på förslaget i utredningen om begränsningar till antalet gånger en kredit kan förlängas. Dock anser vi att förtydligande behövs, då en konsument ofta slår ihop flera krediter till en ny eller i samband med förlängning av en kredit ansöker om utökning av existerande kreditbelopp.

Bankföreningen har utöver detta inget att invända mot att möjligheten att förlänga löptiden för en kredit begränsas förutsatt att regleringen, som i förslaget, är anpassat till det nya konsumentkreditdirektivet och övrig reglering av s.k. nödlidandekrediter.

Bankföreningen avstyrker förslaget att begränsningen av förlängningen av en löptid ska följa med vid återfinansiering av en kredit när den nya kreditgivaren står i nära förbindelse med den befintliga. Regeln är mycket svår att efterleva, och kan lätt kringgå. Se närmare i kommentaren till kapitel 11.6.5.

11.6.9 Begreppet högkostnadskredit tas bort

Bankföreningen har inget att invända mot förslaget.

11.6.10 Processuella regler vid ansökan om betalningsföreläggande och handräckning

Bankföreningen har inget att invända mot förslaget.

Kapitel 12 Ett system för skuld- och kreditregister

12.3 Finns det brister i den nuvarande ordningen?

Bankföreningen instämmer i utredningens iakttagelser om läget vad gäller skuldsättningen hos svenska konsumenter och behovet av åtgärder. Bankföreningen delar även utredningens slutsatser om behovet av ett heltäckande Skri-register. Det nuvarande systemet har brister då viktig information om krediter saknas i det register

som idag finns tillgängligt. Det är därför viktigt att ett heltäckande Skri-register kommer på plats.

Bankföreningen förespråkar ett statligt Skri-register. Skälen för detta utvecklas i kommentaren till kapitel 12.8. Skäl som snabbhet, vilket här lyfts av utredningen som ett skäl att välja en privat lösning, bör här inte vara avgörande för vilket system för register som genomförs. Det är däremot av största vikt att Skri-registret är utformat så att uppgifterna i registret skyddas från spridning och obehörigt användande, samt är effektivt och proportionerligt. Vidare bör en övergång till ett nytt system ske med så få störningar och så lite manuell hantering i kreditgivningsprocesserna som möjligt. Inte heller kostnader för staten bör vara avgörande, och vad gäller frågan om kostnader ser Bankföreningen inte något hinder mot att användarna av ett Skri-register bekostar det genom avgifter.

12.4 Bör en ny ordning införas?

Bankföreningen instämmer med utredningen om att ett nytt heltäckande Skri-register bör upprättas och skälen för detta. Vi instämmer även om att registret vid behov ska kunna byggas ut till att omfatta fler uppgifter.

Bankföreningen gör dock en annan riskbedömning med privata register jämfört med utredningen, vilket utvecklas i kommentaren till kapitel 12.8.

12.5 Vad ska framgå av ett Skri-register?

Bankföreningen har förståelse för utredningens ambition att hålla nere uppgifter i registret och därmed inte inkludera t.ex. uppgifter om CSN-lån. Generellt är det viktigt att de uppgifter som inhämtas om konsumenterna via registret är av relevans för kreditprövningen. Att behöva inhämta uppgifter från flera olika källor skapar dock mer komplexitet och tillgång till registret bör även vara ett sätt att säkerställa att de uppgifter som behövs finns tillgängliga. Därför bör registret således minst innefatta de kredittyper som framgår av FI:s allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, dvs även studielån och borgensåtaganden. Dessutom bör kostnaden för kontraktbaserade åtaganden såsom privatleasing av bil rapporteras till Skri-registret och framgå av detsamma.

Som utredningen påpekat är syftet med registret att underlätta kreditprövningar. Det finns även krav i GDPR på uppgiftsminimering (artikel 5.1 c) vilka även utredningen hänvisar till vad gäller skälen att inte inkludera uppgifter om räntefria kreditköp och uppgifter om betalningsanstånd i registret.

Onödiga uppgifter bör undvikas av integritetsskäl för konsumenterna, samt av kostnadsskäl (kostnader för insamling och rapportering av datapunkter för de rapporteringsskyldiga samt kostnader för hantering av datan hos den som för ett

Skri-register samt för mottagandet och hanteringen av uppgifterna hos kreditinstituten).

12.5.1 Krediter enligt konsumentkreditlagen

Lånebeteckning bör inte visas för annan än kredittagaren

Att ett låns beteckning ska finnas med i registret motiveras av utredningen med att det ligger i konsumentens intresse för att denne ska kunna hålla reda på sina lån.

Bankföreningen har förståelse för avsikten med förslaget. Uppgift om kredit- eller lånenummer, avtals-ID eller den individuella beteckning i övrigt som kreditgivaren eller kreditförmedlaren använder i fråga om krediten kan dock vara svåra att följa för en konsument, då beteckningar kan skilja sig åt hos olika kreditgivare eller kreditförmedlare. Bankföreningen har dock inte något emot att lånebeteckning rapporteras in till registret.

Bankföreningen anser dock att det är mycket viktigt att lånebeteckningen inte tillgängliggörs för andra kreditgivare via registret. Bankföreningen instämmer med utredningen om att uppgift om vem som är kreditgivare inte ska framkomma för någon annan än kredittagaren. Lånebeteckningar som kredit- eller lånenummer, avtals-ID eller den individuella beteckning i övrigt som kreditgivaren eller kreditförmedlaren använder skiljer sig dock åt, och vem som är kreditgivare kan därför ofta framkomma genom just lånebeteckningen. Uppgifter om låns lånebeteckning i registret bör därför endast konsumenter kunna få ta del av. Se även kommentar till kapitel 12.7.7.

Avgifter bör inte finnas med i registret

Det är svårt att se nyttan med uppgifter om avgifter i kreditprövnings-sammanhang. Uppgifter om avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av en kredit har inte någon betydelse för bedömningen av en konsuments återbetalningsförmåga. Löpande avgifter för krediter är inte av en sådan storlek att de påverkar konsumentens återbetalningsförmåga. Engångsavgifter (uppläggningsavgifter, avgifter kopplade till säkerhet etc.) kan man förutsätta att konsumenten betalar genom en engångsbetalning, på första avin. Registrets uppgifter om avgifter kommer därför inte att inkluderas i den data som kreditgivarna hanterar vid kreditprövningarna.

Utredningen motiverar nyttan med avgifter med behov för tillsynsmyndigheten att få ta del av uppgifterna. Det finns dock inget som hindrar att tillsynsmyndigheten får tillgång till uppgifter om avgifter på annat sätt. Exempelvis genom att begära ut dem från det bolag som tillsynas, granska kreditgivares erbjudanden i annonser, prislistor, samt genom anmälningar (av enskilda avtal träffade med konsument).

Även om tillsynsmyndigheten skulle anse sig ha nytta av uppgifter om avgifter i ett Skri-register för sin tillsyn av enstaka kreditgivare så är detta inte ett tillräckligt skäl

för att insamla och hantera uppgifter om alla avgifter för alla svenska konsumentkrediter i ett register.

Ränta och amorteringsplan bör inte ingå i ett Skri-register

Ett Skri-register bör inte inkludera uppgifter om ränta och amorteringsplan. En uppgift om räntan på befintliga lån skulle påverka konkurrensen negativt då en kreditgivare som får ut uppgifter ur registret då får möjlighet att anpassa räntenivån i sitt krediterbjudande till den ränta som konsumenten redan har. Detta kan i vissa situationer ha en prisupphållande effekt.

Det finns även en risk att uppgifter om ränta och amorteringsvillkor sprids till konkurrenter och att uppgifterna kan användas för att kartlägga kreditgivares priser samt prisstruktur till skada för kreditgivarens verksamhet och till skada för konkurrensen.

Vid behov kan uppgifterna inhämtas direkt från konsumenten. Bankerna har i nuläget inte heller några svårigheter att beräkna konsumenters betalningsutrymme oavsett att dessa uppgifter inte framkommer av nuvarande register, och något sådant har inte heller framförts som ett skäl för att inkludera uppgifterna i registret. Ett Skri-register med uppgifter av denna karaktär är därmed inte proportionerligt i förhållande till dess syfte, som är att ge kreditgivare möjlighet till tillgång till uppgifter om en konsuments samtliga skulder och krediter.

Om syftet med att ta med uppgifterna är att underlätta bankernas rapportering av uppgifter om ränta och amorteringsplan till Finansinspektionen kan man tänkas ta med uppgifterna om en teknisk lösning inrättas som möjliggör att endast Finansinspektionen får behörighet till dessa uppgifter i registret.

Bankföreningens inställning till ränte- och amorteringsuppgiften gäller även om det blir ett statligt Skri-register.

Kapitel 12.5.2 Betalningsdröjsmål

Bankföreningen har inget att invända mot att betalningsdröjsmål ska rapporteras efter 30 dagar. Dock finns betänkligheter om att försämra tillgången till historiskt data i förhållande till nuläget, då tidiga indikationer på betalningssvårigheter inte kommer att kunna uppmärksammas i kreditprövningarna.

Utredningen bör även inkludera en beskrivning om hur och av vem som skall kunna utveckla kreditriskmodeller med Skri-registret som grund. I nuläget erbjuder UC modeller som används inom stora delar av bank- och finanssektorn. En övergång till Skri-registret måste innefatta en klar vägledning om hur denna möjlighet ska hanteras framöver, inklusive användning av historisk data. I annat fall riskerar både

kreditbedömning och kapitaltäckningsmodeller att påverkas negativt i en övergångsperiod tills historik har byggts upp. I värsta fall riskerar påverkan bli permanent om Skri-registret inte innehåller tillräckliga uppgifter och frågan kring kreditriskmodeller inte adresserats. En sådan negativ påverkan skulle kunna leda till minskade möjligheter att bedöma kreditvärdighet på ett effektivt sätt. Se ytterligare i kommentaren på kapitel 12.9.

Vidare bör rapporteringen av betalningsdröjsmål även inkludera dröjsmål av betalning av avgifter kopplade till en kredit, så som påminnelse/kravavgift, aviavgifter etc., vilket därför bör framkomma av de föreskrifter som kommer tas fram. Det bör även framkomma i föreskrifterna vilken förfallodag som ska rapporteras, eller om kravet innebär att samtliga belopp och förfallodagar ska rapporteras om det finns flera avseende samma lån, exempelvis rapportering av nytt belopp om påminnelseavgift tillkommit, eller om en delbetalning lett till att skulden minskat.

Bankföreningen förordar att en beloppsgräns införs så att inte småbelopp behöver rapporteras. Att rapportera belopp på ex. 0,01 öre, som det i praktiken kommer att kunna bli om det exempelvis inte har funnits exakt belopp vid en lånedragning, kommer såväl att tynga ned datakörningar, skapa en onödigt stor databas och skapa irritation hos konsumenter. För att beloppsgränsen inte ska vara en statisk summa kan den såsom utredningen har noterat i fotnot 54 kopplas till prisbasbeloppet, förslagsvis 0,1 procent av prisbasbeloppet.

12.5.3 Omfrågeuppgifter

Vi delar utredningens bedömning att omfrågeuppgift kan ge viktig information till en kreditgivare och innebära ett skydd mot att konsumenter utan kreditvärdighet beviljas krediter. Enligt utredningens förslag ska omfrågeuppgifter registreras i Skri-register och vi instämmer i denna bedömning.

Omfrågeuppgifter finns tillgängliga i realtid idag från UC och det är av stor vikt att det även fortsatt finns en enkelt tillgänglig gemensam vy med aktuella uppgifter om omfrågningar.

Den privata modellen innebär att flera kreditupplysningsföretag kan få tillstånd att föra Skri-register och det kan alltså finnas flera parallella Skri-register som vardera drivs av ett kreditupplysningsföretag. I utredningens förslag lämnas ingen förklaring till hur omfrågeuppgifter i denna modell ska förmedlas mellan de kreditupplysningsföretag som har fått tillstånd att föra Skri-register. Enligt utredningens förslag ska omfrågeuppgifter registreras i Skri-register och för att omfrågeuppgifter ska få den effekt som vi och utredaren önskar måste enligt vår uppfattning omfrågeuppgifter registreras i realtid hos samtliga de kreditupplysningsföretag som för Skri-register. Detta borde kräva att kommunikationskanaler finns upprättade mellan samtliga dessa bolag så att

omfrågeuppgiften kan förmedlas i realtid. Ett sådant kommunikationsnät måste också kunna anpassas till att kretsen av kreditupplysningsföretag med tillstånd kan förändras över tiden. Det finns enligt vår uppfattning en risk att sådant kommunikationssystem blir väldigt komplext.

Om omfrågeuppgifter inte kan förmedlas mellan bolagen i realtid så kommer den privata modellen innebära att varje kreditupplysningsföretag endast redovisar de omprövningar som skett mot deras register. Det kommer därmed inte finnas någon samlad information om antalet omfrågningar som gjorts för en konsument. Risken finns i så fall att konsumenter inom ett kort tidsspann kan ansöka om krediter hos ett flertal bolag som i sin tur inte använder sig av samma kreditupplysningsföretag.

Ett statligt Skri-register skulle innebära en enkel möjlighet till en samlad information i realtid om omfrågeuppgifter.

12.6 Vad ska inte framgå av ett Skri-register?

Bankföreningen har inget att invända mot utredningens överväganden i kapitel 12.6.1-3 om att uppgifter från offentliga databaser inte ska samlas in till ett Skri-register. Inte heller finns någon invändning mot att uppgifter om räntefria kreditköp inte ingår.

Bankföreningen har förståelse för utredningens ambition att hålla nere uppgifter i registret och därmed inte inkludera t.ex. uppgifter om CSN-lån. Att behöva inhämta uppgifter från flera olika källor skapar dock mer komplexitet och tillgång till registret bör även vara ett sätt att säkerställa att de uppgifter som behövs finns tillgängliga. Registret bör således minst innefatta de kredittyper som framgår av FI:s allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, dvs helst även studielån.

12.6.4 Uppgifter om andra ekonomiska åtaganden som inte nu ska ingå

Bankföreningen instämmer i att uppgifter om hyresavtal av bostadslägenheter kan undantas.

Bankföreningen anser dock att det inte finns tillräckliga skäl att anse att uppgifter om leasingavtal inte ska rapporteras i nuläget. Det är problematiskt att utredningen inte inkluderat finansbolagens objektskrediter eller leasingkostnader i registret då detta är viktiga uppgifter för kreditprövningen. Leasing till konsument förekommer i allt större utsträckning och det handlar ofta om en betydande utgift som löper över tid för konsumenten. Samma sak gäller för större objektslån, ofta billån. Uppgifter om objektskrediter följer av en kreditupplysning via UC idag, och om dessa inte inkluderas skulle det alltså dels innebära en försämring jämfört med idag, dels innebära att registret inte blir heltäckande. Att antalet nya leasingavtal minskar just nu, pga. konjunkturen, bör inte vara ett skäl att undanta uppgifterna ur registret. Att

lägga till och ta bort produkter ur registret beroende på fluktuationer i antalet nyteckningar framstår inte som ändamålsenligt.

Som utredningen uppfattats är dock det främsta skälet till att uppgifterna inte ingår i förslaget närmast lagtekniskt/praktiskt. Argumentet för att inte inkludera uppgifterna är då att man skulle ta in uppgifter från bolag som inte har tillståndspliktig verksamhet och inte står under tillsyn. Bankföreningen anser att det är svårt att se att sådana skäl kan väga tyngre än att kreditregistret är heltäckande och möjliggör en så korrekt kreditprövning som möjligt, och därmed en minskad risk för överskuldssättning.

Även uppgifter om borgensåtaganden skulle vara till nytta i ett Skri-register. Uppgifterna finns idag inte tillgängliga från UC. Även om det är ovanligt att borgen ställs för konsumentkrediter är det vanligt att enskilda personer går i borgen för en näringsverksamhets kredit, tex ett aktiebolag. En uppgift om ett sådant borgensåtagande kan ha betydelse vid kreditprövning av större lån så som bostadslån. Om uppgift om borgen ska tas med i registret behöver det dock framkomma om borgen är generell alternativt beloppsbegränsad.

Likaså skulle uppgifter om inkassoskulder för annat än krediter vara av intresse att ha med i ett Skri-register då det ger en tydlig indikation på betalningssvårigheter. Bankföreningen delar inte utredningens farhågor om att data från inkassobolag inte skulle gå att förlita sig på. Det är dock av stor vikt att inte tvistiga fordringar rapporteras till registret.

12.7 Rapporteringsskyldighet och tillgång, m.m.

12.7.1 Vilka företag ska vara skyldiga att rapportera in uppgifter om kreditåtaganden?

Då Bankföreningen anser att även uppgifter om leasing och större objektskrediter bör rapporteras in till registret delar inte Bankföreningen utredningens slutsatser om vilka företag som ska vara skyldiga att rapportera uppgifter och skälen för detta. En lämplig avgränsning av vilka bolag som ska rapportera in uppgifter om detta bör kunna hittas. Med de krav på tillsyn som tillkommer i det nya konsumentkreditdirektivet kan det dock tänkas att fler bolag kommer att behöva stå under tillsyn. Detta kan medföra att de skäl som utredningen anför inte längre kommer att vara relevanta vad gäller objektskrediter och leasing.

12.7.5 En gemensam teknisk standard för inrapporteringen

Bankföreningen har i utredningen lyft behovet av en gemensam teknisk standard. Liksom utredningen anser Bankföreningen att ansvarig myndighet bör utfärda föreskrifter på området. Detta oavsett formerna för ett Skri-register. Den tekniska standarden bör utformas på ett sätt som säkerställer en säker hantering av uppgifterna.

Utredningen föreslår i 12 § kreditupplysningsförordningen att det är mottagaren av rapporteringen som ska få ställa upp de specifikationer som de rapporterade ska följa. I kommentaren till förslaget anges att samråd ska ske med kreditgivare och inkassoföretag, men detta framgår dock inte av författningsförslaget. Bankföreningen anser att det borde framgå av kreditupplysningsförordningen att det finns krav på samråd.

12.7.7 Tillgång till uppgifterna i Skri-register

Bankföreningen instämmer i utredningens slutsats att uppgifter om kreditgivarens, kreditförmedlarens och borgenärens organisationsnummer och namn endast ska kunna lämnas ut till den registrerade. Detta är viktigt ur konkurrenssynpunkt, då kreditgivare annars kan använda registret för att få del av affärsmässigt känslig information om konkurrenter. Bankföreningen anser av samma skäl att inte heller uppgift om krediters lånebeteckning ska kunna lämnas ut till någon annan än den registrerade. Se även kommentaren på kapitel 12.5.1.

Bankföreningen instämmer i bedömningen att kreditupplysningsföretag utan tillstånd att föra Skri-register inte ska få tillgång till uppgifterna då uppgifterna i registret kommer vara känsliga ur integritetssynpunkt. Ytterligare ett skäl till att företag utan tillstånd inte bör få tillgång till registret, som inte nämns i utredningen, är att det bör ställas långtgående säkerhetskrav på den som hanterar registret.

12.8 Vem ska få föra Skri-register?

12.8.1 Ett kreditupplysningsföretag ska efter tillstånd från Integritetsskyddsmyndigheten få föra Skri-register

Registret kommer innehålla uppgifter som är känsliga både för kunderna och för kreditgivarna. Det är fråga om att registrera skuld- och creditsituationen för miljontals kunder, bland annat politiker, andra offentliga personer och ledande befattningshavare. Det kan vara mycket kränkande och ett ingrepp på den personliga integriteten om uppgifter om en persons skuld- och creditsituation sprids och vi anser att det kan heller inte uteslutas att uppgifterna kan, om de sprids, komma att utnyttjas som ett otillbörligt påtryckningsmedel. För bankerna är det fråga om att lämna uppgifter om hela sitt kundregister avseende privatkunder som har krediter. Kundregistret är i regel en viktig och värdefull tillgång hos ett företag och det

skulle kunna skada en kreditgivares verksamhet väsentligt om uppgifterna hamnar hos någon som bedriver konkurrerande verksamhet. Med hänsyn till uppgifternas känsliga natur anser Bankföreningen således att ett Skri-register måste hanteras på ett för både kreditgivarna och kunderna säkert sätt.

Det föreslagna Skri-registret kommer även innebära att betydligt fler integritetskänsliga uppgifter för den enskilda konsumenten kommer att finnas i det nya registret jämfört med det tidigare då alla betalningsdröjsmål över 30 dagar ska rapporteras.

Bankföreningen ser stora operationella risker, samt IT-risker med att ett flertal aktörer, och även framtida okända sådana, kommer att hantera datan. Detta har lett till att vi i utredningens slutskede har förespråkat en lösning med ett statligt Skri-register. Bankföreningen anser att det finns starka skäl att införa ett statligt register och Finland är en föregångare i detta sammanhang.

Med den privata modellen ser vi en ökad risk för spridning av uppgifterna. Utredningens förslag innebär att ett obegränsat antal kreditupplysningsföretag behöver uppfylla förhållandevis få och låga krav för att få tillstånd från IMY att bygga upp ett Skri-register, som det kommer vara obligatoriskt för kreditgivare att rapportera till. Kreditinstituten ska rapportera samtliga känsliga uppgifter till samtliga dessa privata företag. Ju fler mottagare av uppgifterna, desto fler personer, i form av anställda hos dessa företag, kommer att ha tillgång till uppgifterna. Detta i sig ökar risken för felaktig hantering av uppgifterna. Det rör sig om operativa risker i form av risk för spridning av personuppgifter och affärskänslig data till obehöriga pga. avsiktlig eller oavsiktlig felhantering av registerdata, men även risk att uppgifterna kommer på avvägar i form av IT-intrång.

En annan risk som vi ser med den privata modellen är risken för att det kan vara svårt att säkerställa att samtliga uppgifter raderas när ett bolag med Skri-tillstånd väljer att avsluta sin verksamhet. Förändringar i ett bolags verksamhet kan alltid ske, tex på grund av att det visar sig att verksamheten var mindre lönsam än beräknat, och det finns inget som hindrar ett bolag från att avsluta eller ändra inriktning på sin verksamhet. Om inte samtliga uppgifter raderas när Skri-verksamheten avslutas finns en risk för att uppgifterna senare sprids och ett myndighetsingripande kan i det läget försvåras av att bolaget då inte längre står under tillsyn.

Ett ytterligare skäl mot den privata modellen är att om misstanke finns om säkerhetsbrister eller felaktig hantering hos ett bolag som har tillstånd att föra ett Skri-register kan det ta lång tid innan frågan är utredd och tillståndet återkallat. En sådan utredning måste förstås av rättssäkerhetsskäl ta tid, men under tiden måste kreditgivarna fortsätta att rapportera till bolaget. Affärskänsliga data kan då fortsätta att läcka och personuppgifter kan fortsätta att spridas till obehöriga. Förslaget med

den privata modellen innebär ett lagkrav på rapportering och situationen är alltså inte jämförbar med nuvarande rapportering av uppgifter till UC, som sker på frivillig väg baserat på avtal. Om kreditgivarna med nuvarande modell tappar förtroendet för UC kan de efter eget beslut säga upp avtalet och avbryta rapporteringen till UC, men med ett lagkrav på rapportering saknas möjlighet för kreditgivarna att avbryta rapportering till bolaget så länge bolaget har tillstånd.

Utredaren föreslår ingen särskild ägarprövning för de bolag som söker tillstånd att driva Skri-register. Även om man inför sådana krav ser Bankföreningen en risk att det inte går att ställa tillräckligt preciserade och långtgående krav för att bankerna ska känna sig trygga med att rapportera uppgifter om sina kunder till de bolag som har erhållit tillstånd. Till exempel kommer utländskt ägande inte att kunna förhindras, i vart fall inte inom EU, och med det säkerhetsläge som råder finns det en risk, det kan i vart fall kan det inte uteslutas, att de känsliga uppgifterna som finns registrerade i ett Skri-register utnyttjas av främmande makt eller av enskilda individer till exempel i försök att påverka politiker eller andra ledande befattningshavare, till skada för svenska intressen. Även denna risk talar med styrka emot den privata modellen.

De problem som vi ser med omfrågeuppgifterna i den privata modellen och som vi redogjort för i avsnitt 12.5.3 är också skäl som talar emot denna modell.

Utredningen lyfter konkurrensskäl som en anledning att införa ett privat alternativ med ett större antal registerhållare. Ett kreditupplysningsföretag bör dock hämta in uppgifter från fler källor än ett statligt Skri-register för att bygga sina olika kreditupplysningsprodukter. Även med ett statligt Skri-register bör kreditupplysningsföretagen kunna konkurrera väl med lika förutsättningar.

Skäl som snabbhet, vilket här lyfts av utredningen som ett skäl att välja en privat lösning, bör inte vara avgörande för vilket system för Skri-register som genomförs. Viktigare bör vara att det system som väljs skyddar mot spridning till obehöriga så långt det rimligen är möjligt. Inte heller kostnader för staten bör vara avgörande, och vad gäller frågan om kostnader ser Bankföreningen inte något hinder mot att användarna av ett Skri-register bekostar det genom avgifter.

Bankföreningen har förståelse för bedömningen att tillgänglighetsriskerna ur ett driftsperspektiv kan tänkas öka med endast en aktör. Det finns dock andra register med bara en aktör, till exempel fastighetsregistret och aktiebolagsregistret, och detta brukar inte uppfattas som något problem. Operativa risker, och även andra IT-risker som kan medföra att information ur registret sprids till obehöriga, minskar avsevärt om uppgifterna hanteras av endast en part, som med ett statligt Skri-register dessutom skulle vara en offentlig aktör. Detta utifrån logiken att ju färre

registerhållare det finns desto lättare är det att ställa krav på och följa upp att säkerhetskrav upprätthålls.

Utredningen anför att på den svenska kreditupplysningsmarknaden finns en lång erfarenhet av att hantera personuppgifter i mycket stor omfattning. Detta rör sig dock, med undantag av UC:s hantering som bygger på avtal, om hantering av offentliga uppgifter. De uppgifter om krediter som ska hanteras i ett Skri-register är av helt annan affärsmässigt och integritetsmässigt känslig natur och uppgifterna är sekretessbelagda enligt lag.

Det krävs enligt Bankföreningens bedömning en mycket omfattande riskhantering för att säkerställa att uppgifter ur registret inte riskerar att spridas till obehöriga. Det bör därför ställas höga krav på ett sätt/en rutin för att personuppgifter och andra uppgifter i registret ska kunna överföras säkert mellan de olika parterna samt även hanteras internt hos den aktör som för registret. Även om det kan uppstå dataläckage även i ett statligt Skri-register bör risken att personuppgifter läcker eller på annat sätt hanteras av obehöriga personer vara avsevärt lägre jämfört med om datan hanteras av ett flertal privata aktörer vilket leder till slutsatsen att ett statligt Skri-register är ett bättre alternativ. De risker som utländskt ägande medför och även den ökade risken med hantering av mycket känsliga data i en mängd olika bolag kan också undvikas helt med ett statligt Skri-register.

Bankföreningen bedömer att de säkerhetsmässiga fördelarna med hantering av uppgifterna i ett enda statligt Skri-register överväger de praktiska och ekonomiska fördelar som ett privat Skri-register med ett flertal registerhållare medför. Bankföreningen motsätter sig därför det förslag på privat Skri-register som lämnas i betänkandet, och förespråkar ett statligt Skri-register.

12.8.2 Förutsättningar för tillstånd

Bankföreningen motsätter sig det förslag på privat Skri-register som lämnas i betänkandet och förespråkar ett statligt register, men vi vill trots det lämna följande kommentarer över utredarens förslag i den här delen.

Om en privat modell ska införas anser vi att kraven för att erhålla tillstånd borde vara väsentligt högre än vad utredaren föreslår.

Bankföreningen framhåller att det behövs ett säkerställande av lämplig myndighet att den som beviljas ett tillstånd att föra Skri-register också lever upp till de säkerhetskrav som bör ställas. Finansinspektionen bör vara den myndighet som är lämpligast för att fastställa sådana förutsättningar. Det behövs därmed en samverkan mellan Finansinspektionen och annan myndighet som utfärdar tillståndet. Finansinspektionen bör även utfärda föreskrifter om säkerhetskrav samt utöva tillsyn över att kreditupplysningsföretag med tillstånd upprätthåller gällande säkerhetskrav.

Det kan konstateras att det i betaltjänstlagen kap 5b återfinns lagkrav på att betaltjänstleverantörer ska kunna hantera och rapportera operativa risker samt underrätta ansvarig myndighet och användare om incidenter. Likaså finns informationssäkerhetskrav i Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2014:5, som gäller bland annat kreditinstitut. Bankföreningen anser att motsvarande krav bör gälla även vid hanteringen av uppgifter i ett Skri-register. Bankföreningen anser att det bör vara Finansinspektionen som bedömer om tillräckliga säkerhetsåtgärder är vidtagna.

Vidare kan det konstateras att informationssäkerheten äventyras med många aktörer och mellanhänder. Det är till exempel i princip omöjligt att överblicka konsekvenserna av ett privat Skri-register om parter kan outsourca hantering till tredje part, även om detta skulle ske under sekretess. Sådana upplägg bör därför inte vara tillåtna. Även andra säkerhetskrav skulle kunna behöva ställas.

Utredningen ställer endast ett ägarkrav, att ett utländskt företag har ett fast driftställe i Sverige som IMY kan utöva tillsyn över. Dock saknas överväganden i utredningen om de risker som visst ägande kan innebära tex om företaget ägs helt eller delvis av en kreditgivare som är konkurrent till de rapporterade instituten eller om en främmande makt är ägare eller delägare till företaget. SÄPO har länge varnat för så kallat flyktingsspionage, när främmande länder kartlägger egna medborgare bosatta i Sverige som har flytt diktatur och förtryck i hemländerna. I takt med ett försämrat säkerhetsläge får vi räkna med att även svenska medborgare kan komma att kartläggas.

Ägarkrav bör ställas, innebärande ett konkurrensförbud för att förhindra intressekonflikter på så sätt att kreditupplysningsföretag inte får bedriva kreditgivningsverksamhet. Bankföreningen anser även att det utifrån det gällande och framtida säkerhetsläget, även i vår närmaste omvärld, bör ställas långtgående ägarkrav på kreditupplysningsföretag så långt detta är möjligt med hänsyn till Sveriges medlemskap i EU. Även andra ägarkrav skulle kunna aktualiseras.

Överväganden oavsett system för Skri-register

Den lösning som väljs måste oavsett innehålla krav på att det tas fram ett omfattande säkerhetsregelverk. Det måste säkerställas hur operationella risker ska hanteras (begränsning av tillgång till data, lämpliga behörigheter för personal, krav på hantering/radering av data etcetera). Självklart måste det även säkerställas att möjligheten till cyberattacker och obehöriga intrång minimeras då detta är risker både i ett privat och ett statligt Skri-register.

Om man inför ett Skri-register bör det även utredas om den aggregerade informationen (dvs alla kunder/individer och alla uppgifter som finns per kund), men

även på individnivå, skulle kunna vara uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därmed omfattas av reglerna i Säkerhetsskyddslagen. Överväganden bör göras om röjandet av uppgifterna, till exempel om hela databasen stjäls av främmande makt, skulle kunna orsaka skada för Sveriges säkerhet (det som tidigare kallades rikets säkerhet). I det fall man i en sådan säkerhetskvalitetsanalys kommer fram till att registret innehåller uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet så tillkommer mycket höga krav på informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet enligt Säkerhetspolisens föreskrifter.³

Ytterligare något som bör specificeras vad gäller hanteringen av rapporterade personuppgifter är hur data får hanteras utifrån att det endast är tillåtet att överföra data till tredje land om en hantering enligt reglerna i GDPR kan garanteras (vilket numera är fallet med USA men inte andra länder utanför EU).

Samtliga dessa överväganden bör göras innan ett Skri-register införs.

12.9 Gallring

Bankföreningen ser problem med utredningens förslag att en uppgift om ett betalningsdröjsmål ska gallras så snart dröjsmålet inte längre föreligger.

Generellt har uppgifter om betalningsdröjsmål ökat i betydelse för bedömningen av betalningsförmågan med beloppens storlek, dröjsmålets längd samt vid upprepade dröjsmål. Uppgifter om upprepade dröjsmål är en stark indikator på en ansträngd ekonomi och/eller betalningsproblematik som möjliggör tidigare upptäckt än vad som annars hade varit fallet. Om uppgifter om tidigare betalningsdröjsmål inte finns tillgängliga skulle detta innebära en försämring av kreditgivarnas möjligheter att bedöma en konsuments betalningsförmåga, och även kräva anpassningar av kreditgivarnas nuvarande kreditprövningsmodeller. I mindre banker kan det även tänkas att det blir svårt att bygga modeller utifrån egna data, vilket kommer innebära en konkurrensnackdel för dessa banker.

Av utredningen går det inte att utläsa hur det är tänkt gällande historik av kreditengagemang. Idag kan man ur en kreditupplysning utläsa förändring av respektive kunds kreditengagemang de senaste 12 månaderna, per kredittyp.

³ Säpos vägledning avsnitt 3.1 [Säkerhetskvalitetsanalys - Vägledning i säkerhetsskydd \(sakerhetspolisen.se\)](https://www.sakerhetspolisen.se/Sakerhetskyddsanalys-Vagledning-i-sakerhetsskydd)

Förändringen av krediternas storlek såväl som förändring av utnyttjat belopp används idag vid kreditbedömningar. Exempelvis används historik av kreditförändringar vid framtagande av scoring, men historik kan även användas i kreditregler och vid manuell kreditbedömning. Även för att stoppa eventuella bedrägerier är historiken mycket användbar. Om information om kreditförändringar inte längre kommer att vara möjlig att utläsa i en kreditupplysning så finns det en uppenbar risk att kreditförlusterna kommer att öka liksom att konsumenter med betalproblem ökar istället för att minska.

Ett annat viktigt område som bör förtydligas är hur övergången från dagens nuvarande kredit- och missbruksregister till det tänkta Skri-registret ska lösas. Det kommer att vara nödvändigt för bankerna att ha tillgång till historik av såväl skuld- och kreditengagemang som missbruk/betalningsdröjsmål och att informationen i en kreditupplysning inte påverkas av en övergång mellan nuvarande register och ett nytt Skri-register. Om inte det nuvarande kredit- och missbruksregistret och det tilltänkta Skri-registret får parallellköras under en övergångsperiod så kommer med stor sannolikhet kreditbedömningen under denna period att radikalt försämrats, dvs. tills det nya Skri-registret har varit i drift tillräckligt lång tid för att historik ska ha kunnat byggas upp i det nya registret. Till det kommer behovet av historisk information för scoringmodeller och kapitaltäckningsberäkningar.

Bankföreningen anser att lagen bör tillåta någon slags hantering av historiska data för att inte i praktiken försämma prediktionen för betalningssvårigheter i kreditgivningen.

12.10 Tillsyn och sanktioner

12.10.1 Tillsyn över och ingripanden mot företag med tillstånd att föra ett Skri-register

Bankföreningen anser att ansvarig myndighet även bör utfärda föreskrifter om säkerhetskrav samt utöva tillsyn över att kreditupplysningsföretag med tillstånd upprätthåller gällande säkerhetskrav.

Kapitel 13 Ytterligare åtgärder för de redan skuldsatta

13.5.2 En ny huvudregel om avräkning vid utmätning ska införas

Som konstaterats i ett antal sammanhang har överskuldsättning många olika orsaker och beror som regel på att konsumentens livssituation inte längre är densamma som när krediten beviljades. Därför kan regler som omvänd avräkningsordning komma att beaktas i bankernas riskbedömning och medföra att bankerna blir mer återhållsamma med att bevilja krediter generellt.

Bankföreningen har dock inte något att invända mot det förslag som utredningen lägger på en omvänd betalningsordning i utsökningsbalken. Redan idag finns möjligheten för gäldenären att avtala med borgenären om omvänd avräkningsordning, och skillnaden med förslaget blir att denna ordning presumeras, men alltid återgår till den nuvarande ordningen vid en begäran om detta från borgenären. Förslaget innebär därmed en lättnad för konsumenten på så sätt att denne inte behöver initiera en förhandling med borgenären om att kapitalskulden ska avräknas först.

Förslaget skulle dock innebära att konsumenten inte kan förutsätta att kapitalskulden kommer att minska snabbare vid en utmätning jämfört med vid en avbetalningsplan eller en skuldsanering, vilket är viktigt ur ett funktionsperspektiv både vad gäller individens ekonomi och betalningsvilja generellt. Samtidigt kan borgenären avgöra i vilka situationer och i vilken omfattning man kan hantera en omvänd avräkningsordning. En balans mellan konsumentens och borgenärens intressen bör då kunna uppnås. Det bör dock observeras att balansen ytterst handlar om vilket finansiellt risktagande borgenären kan hantera på ett generellt plan, dvs med hänsyn till förutsättningarna i kreditgivningen och verksamheten i stort. Denna balans skulle därmed inte kunna upprätthållas om det tillkommer kriterier för när en borgenär kan begära att en omvänd avräkningsordning återgår kopplade till den enskilde konsumentens förhållanden.

13.5.3 Bör den skuldsatte konsumenten ges bättre möjligheter att få till stånd en avbetalningsplan?

Bankföreningen vill vad gäller detta hänvisa till vårt remissyttrande avseende Nya regler om nödlidande kreditavtal och inkassoverksamhet (SOU 2023:3). Där lyfter vi att det är angeläget att de förändringar som kan bli aktuella i konsumentkreditdirektivet med anledning av det pågående arbetet inom EU med översynen av det direktivet beaktas och att ändringar så långt möjligt görs i ett sammanhang i konsumentkreditlagen. Detta för att undvika att bankerna behöver ställa om och anpassa sig till nya ändringar i lagstiftningen kort inpå att ändringar nyligen har införts.⁴

13.5.4 En budget- och skuldrådgivning med hög kvalitet och tillgänglighet i hela landet

Bankföreningen instämmer med utredningens förslag att regeringen ska ge Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen.

⁴ [j230419y.pdf \(swedishbankers.se\)](#)

Vad gäller faktisk tillgång till budget- och skuldrådgivning så tycks det finnas stora regionala skillnader i hur lång väntetiden för att få rådgivning är, och hur mycket resurser som kommunerna satsar på rådgivningen. Med tanke på detta ser Bankföreningen, utöver den kommunala självbestämmanderätten, inte något skäl mot en reglering med kvalitetskrav. I syfte att skapa förutsättningar för en mer likvärdig budget- och skuldrådgivning med hög kvalitet som möter behovet av rådgivning i varje kommun kan dock en kvalitativ analys från Statskontoret bidra till ett mer omfattande underlag för att möjliggöra en mer likvärdig budget- och skuldrådgivning över landet.

Kapitel 15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

15.2 Övergångsbestämmelser

Övergångsbestämmelser ska enligt utredningen införas för att bland annat de nya bestämmelserna i 19 b och 36 a §§ konsumentkreditlagen inte ska gälla för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Bankföreningen förutsätter dock att motsvarande övergångsbestämmelse även kommer att införas för den nya bestämmelsen 19 a §§ konsumentkreditlagen, då det framkommer i kapitel 11.6.2 att det nya räntetaket inte ska gälla retroaktivt. Något annat bör inte heller vara praktiskt möjligt eller önskvärt. Övergångsbestämmelsen bör därför lyda ”2. För kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller 19 a 19 b och 36 a §§ i den äldre lydelsen.”

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Jessie Cargill-Ek